

Maždaug pusė Lietuvos gyventojų sunkiai identifikuoja smurtą prieš vaikus, o nemaža dalis jį vis dar laiko auklėjimo priemone – tai parodė Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos užsakymu „Spinter tyrimų“ praėjusių metų pabaigoje atliktas reprezentatyvus visuomenės nuomonės tyrimas.

„Mes, vaiko teisių gynėjai, pastebime, kad nuo COVID-19 pandemijos pradžios pasitvirtinusių smurto atvejų prieš vaikus sumažėjo. Deja, bet taip yra ne todėl, kad vaikai mažiau kenčia, o veikiau dėl to, kad mes, suaugusieji, neidentifikuojame smurto ir apie jį nepranešame. Esame sunerimę, kad atliktas tyrimas ne tik patvirtino mūsų prielaidas, bet ir atskleidė, jog daugeliu atvejų esame linkę smurtą prieš vaikus pateisinti“, – sako Tarnybos direktorė Ilma Skuodienė.

Didžioji visuomenės dalis sutinka, kad vaikystėje patirtas smurtas palieka pėdsakus visam gyvenimui – apklausos vertinimo vidurkis, skalėje nuo 1 (tikrai nepalieka) iki 10 (tikrai palieka) siekia 7,67 balus. Tam, kad vaikystėje patirtas smurtas palieka padarinius vaikui, labiau linkusios pritarti moterys, vaikų turintys apklaustieji, didžiųjų miestų gyventojai.

Šiandien žmonės jau geriau žino, kokios yra dažniausiai pasitaikančios smurto formos. Tyrimo dalyviai smurtu prieš vaikus dažniausiai įvardija fizinį smurtą (47 proc.), psichologinį smurtą (41 proc.), nepriežiūrą, patyčias, užgauliojimą (po 12 proc.), žeminimą (7 proc.), žodinį smurtą arba rėkimą ant vaiko (6 proc.), seksualinę prievartą, priekabiavimą, neatsižvelgimą į vaiko poreikius (visišką laisvės ribojimą) (po 4 proc.).

„Tai, kad žmonės pradeda suprasti, kas yra fizinis ir psichologinis smurtas, jau yra žingsnis saugesnio gyvenimo mūsų vaikams link. Vis tik smurtas prieš vaiką yra kur kas platesnis dalykas, pavyzdžiui, nepriežiūra gali vaiko gyvenime palikti ne ką mažesnius neigiamus padarinius nei fizinis smurtas, o jį sunkiai dar atpažįstame“, – teigia Tarnybos direktorė.

Deja, bet tyrimo dalyviams uždavus klausimus apie konkrečias situacijas ir paprašius jų įvertinti, ar situacija yra smurtinė, tai padaryti galėjo tikrai ne visi tyrimo dalyviai.

Paklausus, ar už nepaklusnumą, pavyzdžiui, laiku nesutvarkytą kambarį, užsukti vaikui ausį yra smurtas, tik apie pusę respondentų (53 proc.) atsakė, kad tai yra smurtas. Taip dažniau mano moterys, žmonės su aukštuoju išsilavinimu, gaunantys didesnes pajamas, vaikų turintys respondentai, didmiesčių gyventojai. Tačiau net 29 proc. skausmo sukėlimo vaikui nelaiko smurtu, o 19 proc. nėra apsisprendę.

Paklausus, ar neleidimas vaikui karantino metu prisijungti prie nuotolinių pamokų yra smurtas, 68 proc. patvirtino, kad tai yra smurtinė situacija, net 17 proc. žmonių nemano,

kad drausti vaikui mokytis yra smurtas, o 15 proc. nėra apsisprendę.

Panašiai rezultatai pasiskirstė ir klausiant, ar draudimas vaikui matytis su atskirai gyvenančiu tėčiu ar mama yra smurtas. Taip mano 68 proc. respondentų, 13 proc. draudimo matytis nelaiko smurtu, o 19 proc. nėra apsisprendę.

Pasak I. Skuodienės, nors daugelis žmonių jau supranta, kad vaikui reikia abiejų tėvų, vis tik nemaža dalis dar yra linkę apriboti galimybes vaikui matytis su atskirai gyvenančiu tėčiu ar mama. Ši problema tapo itin aktuali, kai šalyje buvo paskelbtas karantinas ir tapo vienu iš dažnai pasitaikančių vaiko teisių pažeidimų.

Respondentai klausiami, ar fizinių bausmių taikymas yra smurtas prieš vaiką, ar auklėjimo priemonė, dažniausiai teigia, kad nėra vienareikšmio atsakymo ir tai priklauso nuo situacijos (50 proc.). 41 proc. mano, kad tai vis tik yra smurtas, 9 proc. respondentų nuomone – vaikų auklėjimo priemonė. Taip pat tyrimo metu respondentų buvo paklausta, ar jie praneštų pastebėję galimą vaiko teisių pažeidimą. Tik 23 proc. respondentų teigė, kad tikrai praneštų apie netinkamą elgesį su vaiku, 6 proc. – tikrai nepraneštų.

„Galime daryti prielaidą, kad vaiko teisių gynėjai apie daugelį smurto prieš vaikus atvejų taip ir nesužino, nes žmonės jo arba tiesiog neatpažįsta, arba nenori padėti vaikui ir pranešti. Per 2021 m. pirmą pusmetį užfiksuoti 1 370 smurto prieš vaikus atvejai, tačiau realiai, jeigu žmonės atpažintų ir aktyviau praneštų, šis skaičius galėtų būti ženkliai didesnis“, – teigia Tarnybos direktorė.

Apibendrinant galima teigti, kad smurtas prieš vaikus dažniausiai siejamas su fiziniu ir psichologiniu smurtu. Neramu, tačiau fizinių bausmių taikymas visuomenėje vertinamas nevienareikšmiškai – pusė šalies gyventojų fizinės bausmės vaikams tam tikrose situacijose vis dar linkę pateisinti. Remiantis tyrimo išvadomis, apie kenčiantį vaiką dažniau praneštų moterys.

Tarnybos direktorė I. Skuodienė apibendrindama pabrėžė, kad tyrimo atskleistas Lietuvos žmonių požiūris į smurtą prieš vaiką turėtų skatinti įvairių sričių vaiko gerovės specialistus veikti dar intensyviau, šviesti visuomenę dar aktyviau, kad mūsų šalyje visuomenės nepakantumas smurtui augtų ir neliktų nei vieno kenčiančio ir nepastebėto vaiko.

Nepamirškime, jog kiekvienas galime sustabdyti smurtą prieš vaikus. Kilus įtarimams, kad prieš vaiką gali būti smurtaujama bet kokia forma, praneškite vaiko teisių gynėjams skambindami į artimiausią Vaiko teisių apsaugos skyrių arba bendruoju pagalbos telefonu 112.

